

Dušan Samec – arhitekt in oblikovalec

(Lenart v Slovenskih Goricah, 30.11.1925 – Celje, 20.03.2010)

Rojen pod trto v Slovenskih Goricah je mladost preživel pri starem očetu, velikem viničarju na Mursovini ob Muri in prav dedek je bil tisti, ki mu je vcepljal ljubezen do lepega in mu še pred drugo svetovno vojno zaupal prvo nalogo. Nagrada za uspešno opravljeno delo je bilo veliko šestilo, s katerim je narisal mlinsko kolo iz hrastovih desk, ki je poganjalo njihov mlin na Muri.

Po srednji tehniški šoli se je vpisal na ljubljansko fakulteto za arhitekturo, kjer je diplomiral leta 1957 z realizacijo "Yugo paviljona" v Izmiru. Kmalu nato je v Ljubljani opremil prve mednarodne razstave radia in telekomunikacij, novih izdelkov in embalaže ter gradbeništva. Bil je deležen izkušenj mojstrskih šol Jožeta Plečnika ter seminarjev Eda Ravnikarja in Eda Mihevca. Po študiju je postal sodelavec Stanka Bloudka.

"V biografiji odkrivam dekado svojih učiteljev, pri čemer moram zlasti poudariti večletno sodelovanje s profesorjem Dušanom Grabrijanom, katerega rokopise sem opremil z risbami pri nastanku vseh knjig Makedonska hiša. V Sarajevu mi je veliko pomenilo tesno sodelovanje z akademikom arhitektom Jurajem Neidhardtom, z izjemnim urbanistom, sodelavcem in asistentom slavnega Le Corbusiera v Parizu. Čeprav sem vedno hodil po svojih poteh, so učitelji vendarle vplivali na moj arhitekturni nazor. Če ne prej, vsaj pri osemdesetih spoznaš, da nisi učen padel z neba," pravi Dušan Samec.

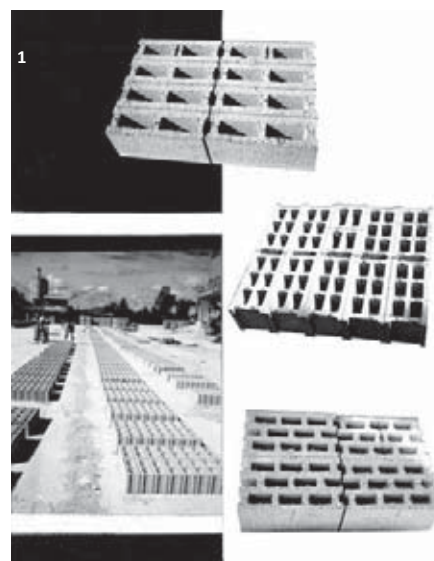
Takoj po študiju mu je Eksportprojekt v Ljubljani zaupal opremo prvih mednarodnih razstav radia in telekomunikacij, novih izdelkov, embalaže vina in gradbeništva. Nagrade na natečajih v Zagrebu in Ljubljani, natečajni projekt za letališče Surčin in vrsta drugih so mu odprli pot do oblikovanja paviljonov v Gradcu, Celovcu in Milanu. Podedovano posestvo ob stari rimski cesti ga je 1958. leta pripeljalo v Celje, vanj je pripeljal operno in koncertno pevko Marijo Bitenc, povila mu je dve hčerki in užival je ob treh vnučkah.

V mestu ob Savinji je je s samostojnim statusom in pooblastilom za gradbena dela v sodelovanju z Ingradom uresničil več gradbenih projektov, razvil je betonski zidak, ki ga v gradbeništvu uporabljajo še danes. Zelo uspešno se je lotil adaptacije Muzeja novejšje zgodovine, pomagal s svojim znanjem v Alposu, Libeli, Emu, zreškemu Uniorju je z oblikovanimi rešitvami proizvodnega programa Tigris omogočil prodor v 72 držav sveta. Za oblikovanje tega orodja je leta 1970 prejel nagrado "Yu design," takrat najvišje priznanje v industrijski serijski proizvodnji. Oblikoval je tudi več kot petdeset granitnih spomenikov padlim v narodnoosvobodilnem boju. "Veliko svojega časa sem posvečal spomenikom iz granita. Moj granitni opus je nekakšen trden arhitekturni skansen v Sloveniji, v katerem sem izoblikoval lastno likovno govorico med križem in pestjo. Gre za spomenike civilne, nenasilne, nove družbe in obenem spomin na nacistično nasilje nad Slovenci."

Nekaj projektov je ostalo nerealiziranih – idejno-programska zasnova nove stavbe pokrajinskega Zgodovinskega arhiva v Celju, sistem aluminjastih profilov za slovenjebistriški Impol, steklen spominski kubus v spomin Slavka Šlandra.

Konjiček in resen izziv hkrati so za Dušana Samca vselej predstavljali kristali, ki jih je strastno zbiral in na katerih je gradil svoje izzivalne teze vezane na naravni zakon harmonije.

Poslednje delo predstavlja adaptacija dvestoletne domačije v Celju, kjer je prebival v krogu svoje družine do zadnjega trenutka svojega življenja.

Sl. 1: Betonski zidaki

Sl. 2: Spomenik NOB - Ljubno ob Savinji

Sl. 3: Muzej Novejšje zgodovine - Celje, avla v 1. nadstropju

Sl. 4: Klešče in papagajke za Unior

KRONOLOGIJA

- 1925 - 30. novembra, rojstvo
- 1933 - smrt matere Cecilije (Dušan 7 let)

»ZAČETNI PROJEKTI«

- 1934 - maketa katedrale
- 1939 - leseno kolo za mlin na Muri (naročilo starega očeta Josipa Murse)

ŠOLANJE

- 1933-1941 - obiskuje OŠ v Mariboru nižjo klasično gimnazijo v MB (zadnji letnik konča v LJ)
 - vpiše se na Srednjo tehniško šolo v LJ
- 1943 - zajet po bitki na Ilovi gori in odpeljan v Dachau (tam do osvoboditve)
- 1945 - 10. maja peš odšel iz Dachaua, v Lj prišel 24. maja
- 1946 - 18. junija 1946 konča Srednjo tehniško šolo

ŠTUDIJSKA LETA

- 1948 - sodelovanje z Mirom Oražmom v projektivnem biroju v Sarajevu
 - Naloga po prof. Milanu Severu – prerin 450 slik po Choisyu
 - Sodelovanje v ateljeju Stanka Bloudka
- 1949 - V risalnici arhitekturne kompozicije mojstra Jožeta Plečnika - izvedba prve naloge dorskega stebra.
 - Ureditev groba/spomenika Samec Cecilije – Mursa (Boris Kalin, po Meštrovičevih predlogah)
 - Sodelovanje z Dušanom Grabrijanom pri pripravi gradiva za raziskavo makedonske hiše in realizacija vseh izdaj (makedonske, srbohrvaške (1955) in slovenske (1976)). Makedonska hiša. Izris 72 hiš na 142 tlorisnih podlagah.
- 1951 - NOB spomenik: Gornja Radgona; kiparsko delo v izvedbi Jakoba Savinška
- 1952 - Natečaj: Mednarodni natečaj urbanistične zasnove finskega otočja Ruisallo (projekt ostal neobravnava)
- 1953 - Sodelovanje z Jurajem Neidhardtom pri izdaji knjige Arhitektura Bosne-i put u suremeno (arhitekturna analiza muslimanske hiše).
 - Oprema I. razstave novih proizvodov v kavarni Evropa v LJ
 - Oprema I. mednarodne radio razstave na Taboru v LJ
 - Oprema I. razstave embalaže na Taboru v LJ
 - Natečaj: Banka na Reki
 - Velesejmski kompleks v sestavi Semenišča Barage v Ljubljani, odkup
- 1954 - natečajni projekt aluminijaste montažne konstrukcije v Zagrebu, 1. nagrada
 - Oprema prve vinske razstave na Kongresnem trgu (2 paviljona)
 - Natečaj: Samopostrežna študentska restavracija v Ljubljani, 2. nagrada
- 1955 - Oprema razstave »10 let gradbeništva« v Moderni galeriji v LJ in montažni paviljon strojne opreme
 - Natečaj: Upravno poslopje Iskra v Kranju, odkup
 - NOB spomenik: Radmirje (izvedba 1955)
- 1956 - Oprema jugoslovanskega paviljona v Celovcu z nagrajenim sistemom alu – montažne konstrukcije
 - Oprema jugo. paviljona v Gradcu z istim sistemom
 - Natečaj: letališče Koper, pristaniška zgradba
 - Spoznata se s sedanjo ženo Marijo Bitenc, ki študira operno petje.
- 1957 - 19. oktobra diplomira pri Edu Mihevcu z realizacijo Yugo paviljona v Izmiru eno leto je služboval kot profesor zgodovine arhitekture na srednji tehniški šoli v Ljubljani
 - Po končanem študiju se je preselil v Celje, na domačijo, ki jo je podedoval po pokojnem stricu Karlu (očetovem bratu)
 - Natečaj: letališka zgradba Surčin – Beograd, odkup
- 1958 - Alpos, Šentjur pri Celju, oblikovanje pohištvu; srebrna plaketa na velesojmu v Zagrebu
 - Od 1958 do 1963 je bil zaposlen v Ingradu v Celju???
- 1959 - Poroka z Marijo Bitenc
 - Projekt: Objekt Inštituta za požarno varnost Celje
 - NOB spomenik: Stranice pri Frankolovem (izvedba 1960)
 - NOB spomenik: Rogla I (izvedba 1960)
 - NOB spomenik: Rogla II (izvedba 1960)
 - NOB spomenik: Resnik I (izvedba 1959)
 - NOB spomenik: Resnik II (izvedba 1959)
 - NOB spomenik: Resnik III (izvedba 1959)
 - NOB spomenik: Mozirska koča nad Dobrovljami (izvedba 1960)
- 1960 - NOB spomenik: Vitanje – pokopališče (izv. 1961)
 - NOB spomenik: Savinja pri Ljubnem – Fludernikov travnik (izvedba 1960)
 - NOB spomenik: Črni vrh nad Taborom (izvedba 1960)
 - NOB spomenik: Zajasovnik pod Zaplanino pri Vranskem (izvedba 1960)
 - NOB spomenik: Nova Štifta (izvedba 1960)
 - NOB spomenik: Solčava – pokopališče (izvedba 1976)
 - NOB spomenik: Letuš nad Dobrovljami (izvedba 1960)
 - NOB spomenik: Matke (izvedba 1960)

- NOB spomenik: Letuš (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Logarska dolina
- NOB spomenik: Dobrovlje (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Podvolovjek (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Rastke - Zavrh – Radegunda (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Radegunda pri Mozirju (izvedba 1960)
- NOB spomenik: Spomenik pod Lepenatko. Mačkin kot,
- NOB spomenik: Spomenik v Lučki Beli
- 1961 - Projekt: Objekt samopostrežne restavracije v Celju
 - industrijska proga betonskih zidakov pri Ingradu – Medlog
 - NOB spomenik: Kanal ob Soči (izvedba 1961)
 - NOB spomenik: Vojnik (izvedba 1961)
 - NOB spomenik: Zibika (izvedba 1962)
 - NOB spomenik: Šentjungart nad Šmartnim v Rožni dolini (izvedba 1961)
 - NOB spomenik: Podsreda – spomenik Srečevi četi
- 1962 - Projekt: 3 stolpnice (8 etažne) na Kajuhovi ulici v Celju
 - Projekt: adaptacija Muzeja novejšje zgodovine Celje
 - Projekt: adaptacija dvorišča talcev v Starem piskru v Celje
 - NOB spomenik: Podčetrtek
 - NOB spomenik: Kebrovski most pri Lučah (izveden 1965)
 - NOB spomenik: Ljubno (izveden 1962)

STATUS SAMOSTOJNEGA USTVARJALCA (1963)

- 1963 - 1963 je pridobil status samostojnega ustvarjalca
 - Oprema sobe talcev v Starem piskru v Celju
 - NOB spomenik: Gornji grad – pri kmetiji Brinkovič (izvedba 1964)
 - NOB spomenik: Gornji grad, pokopališče
 - NOB spomenik: Rogatec (izvedba 1964)
 - NOB spomenik: Šmartno ob Dreti pod Dobrovljami (izvedba 1965)
 - NOB spomenik: Rečica pri Laškem – pokopališče (izvedba 1963)
 - NOB spomenik: Lažiše pri Rimskih Toplicah (izvedba 1964)
 - NOB spomenik: Zagračnica pri Lokavcu – spomenik Iliji Badovincu
 - NOB spomenik: Celje - Grobnica narodnih herojev
- 1964 - NOB spomenik: Ilirska Bistrica
 - NOB spomenik: Breze – pokopališče
 - NOB spomenik: Mozirje (izvedba 1965)
 - NOB spomenik: Sevnica
 - NOB spomenik: Luče
- 1966 - Industrijsko oblikovanje: Libela Celje, nove oblikovne rešitve v proizvodnji tehtnic
- 1968 - Industrijsko oblikovanje: EMO Celje, prototipi emajliranih posod; simpozij: Emajl v arhitekturi
 - Industrijsko oblikovanje: Oblikovanje industrijsko izdelanih plinskih gorilnikov v Štorah pri Celju
- 1969 - Industrijsko oblikovanje: Gornje Velenje, nov poligon emajliranih oblog v izvedbi belih emajl fasad
- 1970 - Industrijsko oblikovanje: Unior Zreče, Tigris proizvodni program – Unior extra – serija 10 različnih vrst orodij (skupaj 48 kosov) – (1972 na zagrebškem velesojmu za razstavljene unikatne orodne izdelke tovarna Unior dobi YU DESIGN – takrat najvišje priznanje v industrijski serijski proizvodnji)
 1. kombinirne klešče
 2. obročni ključ
 3. papagajke
 4. mizarske klešče
 - NOB spomenik: Šentjanž na Dolenjskem
 - NOB spomenik: Grmada na Čreti; Tolsti vrh (izvedba 1970)
- 1971 - NOB spomenik: Spomenik Slavku Šlandru, natečaj: 1. nagrada osnutka – kiparsko delo v izvedbi Janeza Pirnata
- 1972 - Natečaj: Modularna aluminijasta razstavna konstrukcija – sistem 1-2-3; nagrada na javnem natečaju AS DESIGN
 - AERO Celje; sistemi embalaž neskončnih obrazcev
- 1973 - urbanistični projekt - zazidalni načrt samoupravne stanovanjske skupnosti Strmec pri Celju
 - Natečaj: Jugoslovanski paviljon, Triennale Milano – naročnik: društvo oblikovalcev Slovenije (interni natečaj)
 - Industrijsko oblikovanje: Zlatarna Celje, Oblikovanje nakita
- 1974 - Industrijsko oblikovanje: LTH Škofja loka, oblikovanje sistema sestavljenih pultov
 - Industrijsko oblikovanje: Železarna Štore, oblikovanje ohišnih plinskih gorilnikov
- 1978 - Industrijsko oblikovanje: Sigma Žalec, oblikovanje parne kabine v večjih alternativah
 - NOB spomenik: Kozje; bronasta plastika v XXI. Srbski diviziji
 - NOB spomenik: Kozje – kiparsko delo v izvedbi Stojana Batiča (izvedba 1978)
- 1992 - adaptacija in dozidava lastne rodovniške hiše družine Samec v Celju
- 2010 - Smrt v 85.letu starosti v Celju, v svoji domači hiši, 20.marca.

Kronologijo pripravila zgodovinarica Metoda Groznik